

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**OPPILASHUOLTOTYÖRYHMÄN KEHITTÄMINEN ITÄ-
SUOMEN KOULUN LUKIOSSA, LAPPEENRANNAN YKSIKÖSSÄ**

Satu Komi

2007

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Komi, Satu

Oppilashuoltotyöryhmän kehittäminen Itä-Suomen koulun lukiossa, Lappeenrannan yksikössä.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2007, 29s.

Kehittämishankkeen avulla on aloitettu oppilashuoltotyöryhmän toiminta Itä-Suomen koulussa, Lappeenrannan yksikössä. Teoriaosassa on perehdytty lainsäädäntöön ja erityisesti oppilashuollon tehtäväkenttään. Tämän kehittämishankkeen taustalla on sosiaalipedagoginen näkemys, joka tähtää yhteiskunnallisiin uudistuksiin, huono-osaisten auttamiseen, hyvinvoinnin, oikeudenmukaisuuden ja yhteisvastuun edistämiseen pedagogisilla keinoilla. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13-14.) Systeemiteoreettisen näkemyksen pohjalta on tässä kehittämishankkeessa luotu opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpidesuunnitelma. Systeemiteoreettinen ajattelumalli tarkastelee yksilöä ympäristössään. Tällöin siis lähtökohtana on kohdata oppija kokonaisuutena ja pyrkiä löytämään ratkaisumalleja nuoren parhaaksi sen sijaan, että kaivettaisiin vain yhtä ongelmaa (mm. luvattomat poissaolot).

Tämän kehittämishankkeen turvin on perustettu toimiva oppilashuoltotyöryhmä Itä-Suomen koulun lukioon, Lappeenrannan yksikköön. Tätä varten tässä työssä on selvitetty vastauksia seuraaviin kysymyksiin: 1. Mitkä ovat opiskelijahuoltotyöryhmän tärkeimmät tavoitteet?, 2. Mitkä ovat suurimmat ongelmat opiskelijahuoltotyössä lukiossa? ja 3. Miten lukion opiskelijahuoltotyöryhmän toimintaa voitaisiin kehittää?

Opiskelijahuoltotyöryhmän tärkeimmäksi tavoitteeksi nostettiin nuoren tukena olemista opiskeluaikana Itä-Suomen koulun lukiossa. Tärkeänä pidettiin nopeaa puuttumista, ennaltaehkäisevää toimintaa sekä moniammattillisen tiimin laaja-alaista asiantuntijuutta. Suurimpina ongelmina pidettiin huonoa tiedonkulkua kohden eri koulun välillä. Tätä on pyritty parantamaan vuosien varrella, mutta vielä löytyi paljon parannusehdotuksia. Tämä on kehittämisaikaa, mitä pitää painottaa tulevaisuudessakin. Toisena erityisalueena koulussamme on maahanmuuttajat. Opettajina ja ohjaajina meidän pitää tukea heitä ja olla valmiita auttamaan heitä monenlaisissa elämään liittyvissä asioissa. Systeemisen lähestymistavan avulla on luotu opiskelijahuoltotyöryhmälle toimenpidesuunnitelma. Tämä toimii apuvälineenä, kun pyrimme oppilashuoltotyöryhmässä hahmottamaan kokonaisuuden oppijan elämäntilanteesta sen sijaan, että puututtaisiin vain nuoren oirekäyttäytymiseen. Lähtökohtana on siis auttaa nuorta kokonaisvaltaisesti.

Oppilashuoltotyöryhmällä on tärkeä tehtävä koulussamme. Se toimii ensisijaisesti oppijan tukena, mutta myös opettajien tukena nuoria autettaessa. Asiantunteva ja moniammattillinen tiimi takaa nuorelle parhaan avun ja asiantuntevan verkoston, jonka avulla pystytään takaamaan nuorelle fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvoinnin.

avainsanat: lukio, oppilashuoltotyö, sosiaalipedagogiikka, systeemiteoria

ABSTRACT

Komi, Satu

Developing a students' welfare programme group in Eastern Finland high school.

Jyväskylä: Jyväskylä University. Department of Teacher Education. Education and Research of Guidance, 2007, 29pp.

With this development process we have developed a students' welfare programme group in a high school of Eastern Finland, in Lappeenranta. In the theory part I have got acquainted with law and especially specific processes in students welfare group. Background for this development process comes from social pedagogic view, which aims at social innovation, helping discrimilized, welfare, justice and advance common responsibility with pedagogic means. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13-14.) Based on system theory I have developed an action plan for the students's welfare group. A model of thinking in the system theory views a person in an environment. So the basis is to face a student as a whole and try to find a result for the youth's best instead of focusing only on one basic problem (for example illicit absence).

This development process has helped us to establish a students' welfare programme group in Eastern Finland high school, in Lappeenranta. In this study I have found answers to the following questions: 1. Which are the main goals for the students' welfare group? 2. Which are the biggest problems in the students' welfare group in high school? and 3. How could we develop the activity of the students' welfare group?

The main goal for this working group is to support students, in their studying time in Eastern Finland high school. It is important to act rapidly, after noticing problems, as well as forecasting problems. In addition it is important that we have many professional people working together. The main problem is the lack of information between two different schools. This has been tried to be improved during the past years, but I still have found many ways if improvement which needs to be done. This is a development field, which we have to improve in the future as well. Another special field in our school is the immigrant students. As teachers and counsellors we have to support their special needs and be prepared to help them in many ways. This action plan helps us, when this working group is trying to perceive a whole picture of studens' lives. Instead of acting only with one problem, we try to analyse the whole picture and then help students to manage with their lives.

This working group has an important role in our school. Primarily it supports the students, but nearly as much it is for the teachers, once they are working to support students. Basicly this is a group of people, who are experts in their own working field. This group we are trying to provide with the best help, expertise and network possible. With all this we try to guarantee our students physical, mental and social comfort.

Keywords: high school, a working group for students' physical, mental and social comfort, social pedagogic, system theory

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPPILASHUOLTOTYÖ	6
	2.1 Oppilashuollon tehtävät	6
	2.2 Oppilashuoltotyö lukiolaissa ja lukion opetussuunnitelmassa	7
3	TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA MONIAMMATILLISELLE YHTEISTYÖLLE	
	3.1 Sosiaalipedagoginen näkemys	8
	3.1.1 Sosiaalipedagoginen ihmiskuva	9
	3.1.2 Syrjäytyminen sosiaalipedagogiikan haasteena	9
	3.2 Systemiteoria näkemys	10
4	ITÄ-SUOMEN KOULUN LUKIO	13
	4.1 Yleistä Itä-Suomen koulun lukiosta	13
	4.2 Oppilashuoltotyö Itä-Suomen koulun lukion opetussuunnitelmassa	13
5	KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	15
6	TULOSTEN TARKASTELU	17
	6.1 Opiskelijahuoltoryhmän tärkeimmät tavoitteet	17
	6.2 Opiskelijahuollon suurimmat ongelmat lukiossa	19
	6.3 Lukion opiskelijahuoltotyöryhmän toiminnan kehittäminen	20
	6.4 Opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpidesuunnitelma	22
7	POHDINTA JA TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISTARPEET	24
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Tämän kehittämishankeen tarkoituksena on ollut kehittää toimiva oppilashuoltotyöryhmä Itä-Suomen koulun lukioon, Lappeenrannan yksikköön. Oppilashuoltotyöryhmän toiminnan kehittäminen tuli ajankohtaiseksi uuden opetussuunnitelman myötä. Itä-Suomen koulun lukio viisivuotisen olemassa olon aikana, oli monesti kaivattu moniammatillista tukiverkosta nuoren tueksi. Samanaikaisesti myös Lappeenrannan kaupunki uudisti opiskelijoiden terveydenhoitoa. Tämän rakennemuutos mahdollisti moniammatillinen oppilashuoltotyöryhmään perustamisen.

Teoriataustassa on nojaututtu sosiaalipedagogiseen ja systeemiteoreettiseen näkemykseen. Sosiaalipedagogiikka pyrkii yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseen, huono-osaisten auttamiseen sekä hyvinvoinnin lisäämiseen (Hämäläinen & Kurki 1997, 13). Systeemiteoreettisen näkemysten mukaan koulu voidaan nähdä systeeminä ja oppilashuoltotyöryhmä yhtenä koulun osasysteeminä. Yksilöä taas voidaan tarkastella mm. osana oppilashuoltotyöryhmän osasysteemiä. Tällöin aikuisten ja opiskelijoiden vuorovaikutusta tarkastellaan sirkulaarisena prosessina. Näitä lähtökohtia voidaan pitää rinnakkaisina oppilashuoltotyöryhmä tehtäväkentälle.

Toimivan Oppilashuoltotyöryhmän kehittämisen tueksi selvitettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: mitkä ovat opiskelijahuoltotyöryhmän tärkeimmät tavoitteet?, mitä ongelmakohtia opiskelijahuoltotyössä on lukiossa? ja miten lukion opiskelijahuoltotyöryhmän toimintaa voitaisiin kehittää lukiossa?

Tärkeimpänä tavoitteena oli saada nopeasti toimiva oppilashuoltotyöryhmä, joka pystyy toimimaan ennaltaehkäisevästi sekä ongelmatilanteissa nuoren tukena moniammatillisena tiiminä. Ongelmakohtina nähtiin huono tiedonkulku yhteistyökoulun opettajien ja ryhmänohjaajien välillä. Tähän on kehitelty parannuksia koko lukion toimintakauden aikana ja sitä työtä jatketaan ponnokkaasti. Erityistukitoimia tarvitsevat myös monet maahanmuuttajanuoret, joilla on vielä suhteellisen heikko suomen kielentaito lukiotasoihin opintoihin. Kehittämishankkeessa on luotu toimintamalli sekä toimenpidesuunnitelma opiskelijahuoltotyöryhmälle. Tämän lisäksi koulun on kehitettävä yhteistyössä oppilashuoltotyöryhmän kanssa erilaisia konkreettisia tukitoimia, joilla voidaan ennaltaehkäistä mm. syrjäytymistä. Lukuvuoden 2006-2007 aikana käyttöön otettuja tukitoimia ovat mm. tukiryhmä sekä nivelvaiheen kehittäminen ja tutortoiminta.

Oppilashuoltotyöryhmän aktiivinen toiminta ja jatkuva laaja-alainen kehittäminen pystyvät turvaamaan nuorelle positiivisen ja turvallisen opiskeluympäristön. Lähtökohtana on, että koululla on tieto-taitoa toimia ongelmatilanteissa nuoren parhaaksi ja häntä tukien.

2 OPPILASHUOLTOTYÖ

2.1 Oppilashuollon tehtävät

Oppilashuoltokomitean mietintö (1974:151, 68) määrittelee oppilashuollon käsitteen seuraavasti:

Oppilashuollolla tarkoitetaan koulun kasvatus- ja opetustyöhön elimellisesti liittyvää ja sen edellytyksiä parantavaa toimintaa, jonka tavoitteena on:

- oppilaan kaikinpuolinen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys
- koulunkäynnin, oppimisen ja oppimisvaikeuksien voittamisen edistäminen ja koulutuksellisen sekä yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutuminen
- koulun viihtyisyys ja turvallisuus sekä viihtyvyys koulussa. (Hietavuo & Olkinuora 1989, 151.)

Oppilashuoltoryhmää voidaan pitää tärkeimpänä oppilashuollon toimenpiteiden suunnittelusta ja päätöksenteosta vastaavana tahona koulussa. Oppilashuoltoryhmän vakiojäseniä ovat yleensä rehtori, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. (Laaksonen & Wiegand, 16, 1989.) Koulun oppilashuollolliseen toimintaan kuuluu kaikkien kouluyhteisön jäsenten sitoutuminen edistämään oppilaiden hyvää oppimista ja psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kaikki ovat osaltaan vastuussa arjen sujumisesta sekä oppilashuollollisen työn toteutumisesta. Oppilashuoltoryhmän rooli on vaikeuksia ennaltaehkäisevää, moniammatillista ja kouluyhteisöä tukevaa. Oppilashuollon järjestämisestä määrätään opetussuunnitelmassa. Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan on kirjattava oppilashuollollisen työn linjaukset ja oppilashuoltoryhmän toimintaperiaatteet ja -suunnitelma. (Tilus 2004, 153-154.)

Oppilashuollon toiminnot voidaan jakaa fyysiseen ja psyykkiseen toimintasektoriin, jotka ovat osittain päällekkäisiä ja toisiaan tukevia. Psyykkiseen oppilashuoltoon kuuluvat oppilaanohjaus, koulukuraattorin ja koulupsykologin toiminta sekä erityisopetus. Fyysisen oppilashuollon muodostavat kouluruokailu, kouluterveydenhuolto, kyyditys ja majointi, oppilaiden taloudellinen avustaminen ja lomavirkistystoiminta. (Hietavuo & Olkinuora 1989, 151-152.) Vastaavasti Jauhiainen (1993) jaottelee oppilashuollon kolmeen osa-alueeseen: 1) fyysinen oppilashuolto: koululääkärit ja kouluterveydenhoitajat, 2) psykososiaalinen oppilashuolto: kasvatusneuvolatoiminta, koulupsykologi, koulukuraattori ja 3) ammatinvalinnan- ja oppilaanohjaus: ammatinvalinnanopettajat (yhdysohjaajat) ja opinto-ohjaaja.

Wiegandin (1989, 157) mukaan koulu on nähtävä yhteisönä, jossa kaikkien käyttäytyminen vaikuttaa kaikkeen. Kohteena eivät siis ole enää yksilön sielunliikkeet, vaan koulun ihmissuhdeverkosto, sen jäsenten vuorovaikutus ja tämän vuorovaikutuksen mahdolliset häiriöt. Yhteistoiminta koulun sisällä, ennen kaikkea opettajien ja oppilashuollon työntekijöiden välillä, ja sen myötä koulun omien keinojen tähänastista moninaisempi käyttö, tulevat keskeisiksi ongelmien ratkaisuvälineiksi.

Oppilashuoltoryhmä on laaja-pohjainen. Rehtorin välityksellä tulee tuntuma koulun toimintaan kokonaisuutena. Erityisopettaja on pedagoginen asiantuntija ja opinto-ohjaaja suuntaa katsetta myös koulun jälkeiseen elämään. Tämän lisäksi oppilashuoltoryhmässä kohtaavat jo edellä mainitut psyykinen ja fyysinen oppilashuolto. Tärkeää olisi, että eri toimijat pyrkisivät muuttamaan yhteistyössä

toimintaan niin, että koko koulu voisi muuttua. Ongelmatilanteiden ratkaisu merkitsee useimmiten hidasta yhteistyöprosessia. Se edellyttää koululta valmiutta keskusteluun ja usein myös kantojen tarkistukseen. (Wiegand 1989, 158-159.)

Luokanvalvoja tai ryhmäohjaaja ohjaa oppilaan ja perheen tarvittaessa oppilashuollon henkilöstön, kuten terveydenhoitajan, kuraattorin tai koulupsykologin, palvelujen piiriin. Opettajan tai oppilashuoltoryhmän tehtävänä on ohjata oppilas tarvittaessa koulun ulkopuolisten asiantuntijapalvelujen piiriin. (Tilus 2004, 156.)

2.2 Oppilashuoltotyö lukiolaissa ja lukion opetussuunnitelmassa

Lukiolain 29 a §:n mukaan opiskelijahuollolla tarkoitetaan hyvään oppimiseen, hyvän psyykkiseen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava, että opiskelijalle annetaan tietoa hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista. Tarvittaessa nuori on myös ohjattava hakeutumaan näihin palveluihin. (Lukiolaki 29 a §.)([www. finlex.fi](http://www.finlex.fi))

Valtakunnallisen lukion opetussuunnitelman perusteiden 2003 ([www. edu.fi](http://www.edu.fi)) mukaan opiskelijahuollon tarkoituksena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuollon tehtävänä on edistää opiskeluympäristön hyvinvointia sekä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. Opiskelijahuoltoa voidaan koordinoita ja kehittää moniammatillisessa opiskelijahuoltoryhmässä.

Uudenmaan, Hämeen, Mikkelin ja Lapin lääninhallituksen vuonna 1994 tekemän selvityksen mukaan pääasialliset ongelmat lukiossa olivat: keskittymisvaikeudet, fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen liittyvät ongelmat sekä poissaolot. (Meriläinen 1996, 52.)

3 TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA MONIAMMATILISELLE YHTEISTYÖLLE

Tässä kehittämishankeessa lähdetään tarkastelemaan moniammatillista yhteistyötä sosiaalipedagogisesta ja systeemiteoreettisesta näkemyksestä.

Juha Hämäläisen (2005, 54) mukaan sosiaalipedagoginen ajattelutapa tarjoaa kasvatustyöhön sosiaalisen näkökulman suuntaamalla huomion kasvatuksen yhteiskunnallisiin kytkentöihin ja korostamalla tavoitteen asettelussa sosiaalisia näkökulmia. Näiden lisäksi sosiaalipedagogiikka tarjoaa viitekehyksen myös sosiaaliin näkökohtiin soveltuvien kasvatuksellisten työmuotojen, ohjelmien ja strategioiden kehittämiseksi. Tämän takia tässä kehittämishankkeessa yhdeksi tarkastelunäkökohdaksi moniammatilliselle yhteistyölle on valittu sosiaalipedagoginen näkökulma.

Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand (1990, 169-172) esittelevät kirjassaan systeemisen työskentelyn periaatteet ja avainkohdat. Nämä periaatteet on otettu tämän kehittämishankkeen opiskelijahuoltotyöryhmän pohjaksi.

3.1 Sosiaalipedagoginen näkemys

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta tapahtuvat aina erilaisten ihmis-, yhteiskunta-, moraal- ja tiedekäsitysten vaikutuspiirissä. Sosiaalipedagogiikan tulkintoja muovaavat sekä traditio, sosiaalipedagogiikan oma keskusteluperinne, että kunkin aikakauden oma yhteiskunnallinen todellisuus ja siinä vaikuttavat aatteelliset ja poliittiset virtaukset sekä yhteiskunnalliset liikkeet. Sosiaalipedagogiikan käsite ei paneudu mihinkään tiettyyn aatevirtaukseen tai poliittiseen ideologiaan. Sosiaalipedagogiikka tähtää yhteiskunnallisiin uudistuksiin ja on perussävyltään reformista. Pyrkimyksenä on siis yhteiskunnallisen epäkohtien pedagoginen kohtaaminen, huono-osaisten auttaminen ja hyvinvoinnin, oikeudenmukaisuuden, yhteiskuntarauhan, yksilön vapauden ja yhteisvastuun edistäminen pedagogisilla keinoilla. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13-14.)

Sosiaalipedagogisen ajattelun lähtökohtana on kysymys siitä, miten yhteiskunnan tulisi menetellä syrjäytyvien jäsenten kanssa. Sosiaalipedagogiikasta voidaan puhua kasvatusoppina ja -teorian, jossa korostetaan kasvatuksen yhteiskunnallisia kytkentöjä. Keskeistä voi myös olla vuorovaikutusta koskevat kysymykset tai sosiaalisen hädän pedagoginen lieventäminen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14-15.)

Sosiaalipedagogiikka ei ole mikään menetelmäoppi. Toiminta ei siis määrity sosiaalipedagogiseksi tietyn työmuodon perusteella, vaan siitä, että ajatellaan sosiaalipedagogisesti. (Juha Hämäläinen, 2005, 54.) On kuitenkin olemassa erityinen sosiaalipedagoginen kysymyksenasettelu. Oleellista tutkimukselle siis on, että sosiaaliseen kasvatukseen kohdistuvan tutkimuksen tulee olla joustavaa ja sen tulee kyetä mukautumaan kuhunkin konkreettiin todellisuuteen. Tällä siis pyritään muutokseen. Sosiaalipedagoginen tutkimustyö sisältää aina arvoihin perustuvan vision paremmasta todellisuudesta. Tutkimus on luonteeltaan sosiaalinen systemaattinen prosessi, jossa omassa sosiaalisessa todellisuudessa elävät ihmiset muuttavat yhdessä tietoisuutta tästä todellisuudesta ja omasta tavasta toimia suhteessa kyseiseen todellisuuteen. Siksi osallistuva toimintatutkimus eri muodoissaan on sosiaalipedagogiikalle varsin relevantti tutkimustapa. Tärkeää on, että tutkimus yhdistyy kollektiiviseen oppimisen prosessiin. (Hämäläinen & Kurki, 1997, 44.)

Sosiaalipedagogiikka kasvatus nähdään yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jonka haasteet ja sisällöt riippuvat kulloisistakin yhteiskunnallisista olosuhteista. Jokaisella aikakaudella on omat erityispiirteensä ja sosiaaliset ongelmansa, jotka kasvatuksessa on kohdattava. Yhteiskunnassa on välttämätöntä luoda instituutiot hyvinvoinnin edistämiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja huono-osaisuuden lievittämiseksi. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa yhden, toisia viitekehyksiä täydentävän viitekehyksen näiden instituutioiden toiminnalle. Sosiaalipedagogisessa viitekehyyksessä korostetaan edellytysten luomista ihmisten kasvulle omatoimisuuteen ja itsenäiseen oman elämän hallintaan. Tämä tarkoittaa sellaisen avun tarjoamista, josta ihminen ei tule riippuvaiseksi. (Juha Hämäläinen, 2005, 54-55.)

3.1.1 Sosiaalipedagoginen ihmiskuva

Sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan lähtökohtana on kasvatukseen ihminen. Tällöin ihminen käsitetään kasvatusta tarvitseväksi ja kasvatustyöksi olennoksi. Kasvatukseen ihminen kuuluu olennaisesti näkemys siitä, että täysipainoisen elämän saavuttamisen edellyttää kasvatusta. Kasvatuksen tavoitteena on itsenäinen elämä yhteiskunnanjäsenenä, kasvu yhteiskunnalliseen subjektiuteen, tuleminen moraaliseksi persoonallisuudeksi. (Hämäläinen, 2005, 55-57.)

Sosiaalipedagogiikassa nähdään, että kasvatus on välttämätöntä ihmisarvoisen elämän saavuttamiseksi ja samalla korostetaan yhteiskunnallisten olojen merkitystä. Kasvatusta ei siis tarkastella erillisenä muusta yhteiskuntaelämästä, vaan kasvatus käsitetään osaksi yhteiskunnallisia oloja. Yhteiskunta osaltaan kasvattaa ja määrittää ihmisenä kasvamisen ehtoja. Kasvatus voi myös olla yhteiskuntakriittistä. Sosiaalipedagogisessa viitekehyyksessä syrjäytyminen käsitteellistyy sosiaalisesti ja kasvatukselliseksi ilmiöksi. Tällöin siihen voidaan etsiä myös kasvatuksellisia ratkaisuja. (Hämäläinen, 2005, 55-57.)

3.1.2 Syrjäytyminen sosiaalipedagogiikan haasteena

Koulutuksesta syrjäytyville nuorille on tunnusomaista heikko motivaatio jopa suoranainen vastenmielisyys koulunkäyntiä kohtaan. Lukuisat epäonnistumisen kokemukset ja luottamuksen puuttuminen omiin mahdollisuuksiin oppijana sävyttävät nuoruusiän koulutuksesta syrjäytyvien nuorten koulunkäyntiä. Koulutuksesta syrjäytyvillä nuorilla esiintyy verrattain paljon huono-osaisuuden kasautumista: päihde-, ihmissuhde-, mielenterveys-, ja muita ongelmia. On kuitenkin muistettava, että jokainen syrjäytymisprosessi on aina yksilöllinen. Yksilöllisten ratkaisujen tarve, ei kuitenkaan ole este yhteisöpedagogisten työmuotojen käytölle. Sosiaalipedagogisessa viitekehyyksessä yhteisöllisiä, toiminnallisia ja elämyksellisiä työmuotoja pidetään keskeisinä lasten ja nuorten kanssa tehtävässä, sosiaalisia tarkoituksia toteuttavassa kasvatustyössä. (Hämäläinen 2005, 57-58.)

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta on syntynyt pedagogiseksi vastaukseksi syrjäytymisen ongelmaan. Sen peruskysymys koskee yhteiskunnallisen toimintakyvyn, osallisuuden, osallistumisen ja riittävän elämänhallinnan saavuttamisen. Toisin sanoen tämä tarkoittaa syrjäytymisen välttämistä. (Hämäläinen 2005, 57.)

Yksilölliseen koulutuksesta syrjäytymiseen vaikuttavat yhteiskunnalliset rakenteelliset tekijät ja yksilön henkilöhistoria. Yksilötasolla koulutuksen ja koulun merkitys korostuu syrjäytymisprosessissa tiedollisten tavoitteiden ja sosiaalisten taitojen osalta. Heikon kognitiivisen kompetenssin ja alhaisen itsetunnon omaava nuori

syryjyy myös sosiaalisesti muita herkemmin. Heikon koulumenestyksen on katsottu ennustavan syrjäytymistä. Lisäksi oppimisvaikeuksien (mm luki-häiriö) on todettu lisäävän syrjäytymisriskiä. Viimeaikaisten tutkimusten mukaa koulusta syrjäytymiseen on yhtenä syynä kouluviihtymättömyys ja yleinen tympääntyminen koulunkäyntiin. Syynä tähän on pidetty, sitä että oppija ei ole saanut opettajalta riittävää tukea, kannustusta kaiken kaikkiaan oppilaan ja opettajan väliset vuorovaikutussuhteet ovat negatiiviset. Koulussa alkanut syrjäytymispolku jatkuu monesti yhteiskunnassa. Nuoret, jotka ovat jo koulussa olleet moniasiakkaita, ovat sitä usein myös yhteiskunnassa. Täten koulun haasteet tulisi ymmärtää yhteiskunnallisesta ja kasvatussociologisesta näkökulmasta. (Kuula 2000, 40-42.)

3.2 Systemiteoria näkemys

Koulu voidaan nähdä systeeminä, joka jakautuu useaan osasysteemiin. Koulun osasysteemien tunnistamisessa on merkitystä silloin, kun yritetään saada aikaan muutoksia koulussa, sen jäsenissä tai jäsenten välisissä suhteissa. Tarkasteltaessa koulu systeeminä ei etsitä suoraviivaisia syy-yhteyksiä ilmiöille ja tapahtumille. Vaan tällöin tapahtumat nähdään kehämäisinä yhteistyön ja kanssakäymisen kuvioina. Koulun toimintajärjestelmä voidaan siis nähdä rakentuvan hierarkisista tasoista, joista joillakin on johtamistehtäviä. Eri tasojen olemassaolo saa aikaan monia väärinkäsityksiä. Mikäli ei tunnista sitä, että sekä opettajilla että oppilashuollon työntekijöillä on tasavertaista asiantuntemusta tilanteen analysoinnissa, on vaikea löytää luottamusta yhteistyön pohjaksi. (Laaksonen & Wiegand 1989, 57, 60.)

Tarkasteltaessa koulua systemisesti voidaan oppilashuoltoryhmä nähdä yhtenä koulun osasysteeminä. Ryhmällä on itsenäisiä koko koulusysteemin tavoitteiden suuntaisia tehtäviä. Oppilashuoltoryhmän työtä voidaan ajatella muutosprosessina. Vuorovaikutustilannetta, jossa joku osapuolista pyytää apua, pyritään muuttamaan avunpyytäjän kanssa yhteisesti sovitun tavoitteen suunnassa. (Laaksonen & Wiegand 1989, 63.)

Systeminen ajattelumalli jäsentää ilmiöiden välisiä suhteita. Se tarkastelee yksilöä ympäristössään. Tällöin yksilö nähdään osasysteemissään ja osajärjestelmä kokonaisuuden muodostajana. Systemiteoriassa painottuu kasvu ja kehitys. Se voi antaa sosiaalityöntekijälle, koulupsykologille ja koko oppilashuoltoryhmälle mahdollisuuden laajentaa näkökulmaa koulun monimutkaisten tilanteiden selvittämisessä. Tällöin hyväksytään, että aikuisten ja oppilaiden vuorovaikutusta tarkastellaan sirkulaarisena prosessina. Systemiteoria auttaa meitä ajattelemaan vuorovaikutuksen termein ja näkemään tekojen ja toimintojen säännönmukaisuuksia. (Laaksonen & Wiegand 1989, 66; Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 95.)

Systemistä näkemystä ei kuitenkaan voida yksinään pitää riittävän kattavana koulun kehittämistyön lähtökohtana. Koulun työskentelyn tavoitteet, säädökset ja ohjeet tulevat valtion ja kunnan taholta. Koulussa tehtävällä työllä voidaan melko vähän vaikuttaa lähiyhteisön sosiaaliseen ja taloudelliseen laatuun tai kulttuuripiirteisiin. Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 104.)

Systemisessä mallissa painopiste siirtyy yksilöstä vuorovaikutuksen pelisääntöihin. Työskentelyn lähtökohtana on tilanteen uudelleen määrittely. Työskentelyn tärkeimpiä periaatteita ovat neutraalius, sirkulaarisuus ja systemiset oletukset. Neutraalius merkitsee kaikkien asianomaisten tasavertaista kuuntelua, näkökulmien esille

nostamista ja kaikenlaisen leimaavan kielenkäytön välttämistä. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 169.)

Sirkulaarisuudella ymmärretään systeemisessä ajattelussa sitä, että kaikki vaikuttaa kaikkeen. Kehämäisiä vuorovaikutussuhteita kartoittavalla haastattelussa kootaan tietoja kaikilta, joita ongelma koskettaa. Kun tietoa on tarpeeksi, pystytään muodostamaan systeeminen oletus tilanteesta. Oletuksen koettelemiseksi suunnitellaan erilaisia toimenpiteitä. Oletus antaa kuvauksen siitä, mistä tilanteesta voisi olla kyse. Sen tulee liittää yhteen kokonaisuuden eri osatekijöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita siten, että nähdään vuorovaikutuksen pelisääntöjä (esim. alistaminen, kilpailu, syrjintä). Pelisääntöjen tarkistamiseksi ja muuttamiseksi laaditaan toimenpidesuunnitelma. Tätä laadittaessa voidaan edetä seuraavia avainkohtia seuraten:

1. Ongelman uudelleenmäärittely

Ongelma analysoidaan ensin avunpyytäjän näkökulmasta. Sen jälkeen sen vaikutusta arvioidaan kokonaisuuden, koko kouluyhteisön näkökulmasta. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, mitkä asiat ja kokonaisuuden osatekijät kytkeytyvät ongelmaksi nimettyyn osasysteemiin. Systeemisessä työskentelyssä on olennaista tilanteen uudelleenmäärittely niin, että oirekäyttäytyminen voidaan nähdä myönteisessä valossa ja yhteisön toiminnan kannalta mielekkäänä.

2. Konteksti

Konteksti tarkoittaa ensinnäkin ongelmatilanteen määrittelyä suhteessa aikaan, paikkaan ja ympäristöön. Tällöin kontekstin huomioon ottaminen tekee mahdolliseksi ongelmatilanteen määrittelyn niin, että siihen löytyy uusi luovempi näkökulma ahdistusta lisäävän ongelman nimeämisen sijasta. Toisaalta konteksti tarkoittaa yleisesti oppilashuollon työntekijän ja koulun yhteisön määrittelyä. Oppilashuollon ja koulun työskentelysuhteen tulee olla yhteistyön konteksti. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 170.)

3. Rooli ja työnjako

Oppilashuoltoryhmän tulisi olla selvillä jäsentensä työrooleista. Tällöin tulee selvittää kaikkien osallistujien osallistumismahdollisuudet ja sitoutuminen käsillä olevan ongelman ratkaisemiseen. Tässä tulee ottaa myös huomioon kunkin jäsenen hierarkkinen asema organisaatiossa sekä asiantuntemuksen laatu. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 170.)

4. Tavoitteet

Ongelmanratkaisun tavoitteet on asetettava mielekkäästi koko koulun toimivuuden kannalta. Tavoitteita asetetaan vaiheittain ja tilannetta arvioidaan uudelleen jokaisen osaratkaisun jälkeen. Kirjoittaja ehdottaa, että ainoaa oikeaa ratkaisua ei edes pyrittäisi löytämään. Neutraali kielenkäyttö ja tasapuolinen suhtautuminen kaikkiin asianosaisiin edistävät luovien ratkaisujen löytämistä. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 170-171.)

5. Vaikuttaminen keinojen valintaan

Oppilashuoltoryhmän tulee edellä esitettyjen avainkohtien perusteella pyrkiä tunnistamaan se koulun osasysteemi, johon pyritään vaikuttamaan. Kaikkien koulun työntekijöiden tai oppilashuoltoryhmän jäsenten ei tarvitse olla mukana toimenpiteen toteuttamisessa. Osa oppilashuoltoryhmästä jätetään tarkoituksellisesti lähitilanteen

ulkopuolelle. Tällöin nämä kauempana pysyttelevät työntekijät voivat auttaa varsinaista toimintaryhmää eteenpäin silloin, kun tilannetta tulee tarkastella uudelleen. Työntekijät toimivat tällöin työnohjaustiimin tapaan auttaen toimintaryhmää näkemään olennaisia asioita. Systeemiseen työskentelymalliin kuulu olennaisesti uusien ratkaisujen etsiminen uusissa tilanteissa ja vanhojen kaavamaisten ratkaisujen välttäminen. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 171.)

6. Palaute ja arviointi

Palautevaiheessa oppilashuoltoryhmä tarkastelee tavoitteiden saavuttamista ja arvioi, paransiko tällainen tilanteeseen vaikuttaminen ryhmän ja koko koulun yhteistyön kehittymistä. Tärkeää on myös arvioida sitä, missä epäonnistuttiin. Useimmiten arviointivaihe nostaa koulun itsetuntoa, sillä jotain uusia ratkaisuja on pystytty löytämään. Vähitellen ongelmanratkaisusta tulee kehittämishaaste, eivätkä ongelmat hallitse koulun arkipäivää. (Kääriäinen, Laaksonen & Wiegand 1990, 171-172.)

4 ITÄ-SUOMEN KOULUN LUKIO

4.1 Yleistä Itä-Suomen koulun lukiosta

Itä-Suomen koulu perustettiin v. 1997 valtion opetushallinnon ja kolmen itäsuomalaisen kaupungin (Imatra, Joensuu ja Lappeenranta) yhteistyönä. Itä-Suomen koulu on kansallinen kielikoulu Helsingin ranskalaisen koulun, englantilaisen koulun ja suomalais-venäläisen koulun tapaan. (Itä-Suomen koulun lukion esite, 2006)

Lukiossa opiskellaan suomalaisen lukion oppimäärä ja suoritetaan suomalainen ylioppilastutkinto. Lukiossa opiskellaan pakollisena englannin ja venäjän laajaa oppimäärää. Itä-Suomen koulun lukio on suunniteltu myös venäjänkielisille maahanmuuttajille sekä kaksikielisille nuorille. Mikäli opiskelija ei hallitse suomen kieltä äidinkielen tavoin, hän opiskelee suomea erityisillä suomi toisena kielenä – lukiokursseilla. (www.itasuomenkoulu.fi)

Opinto-ohjelmaan kuuluu myös alueellisia ja kansainvälisiä kursseja, jotka koostuvat eri oppiaineiden ja alojen integroiduista opinnoista. Osa ISK:n omista kursseista järjestetään yhteisten opintomatkojen, leirikoulujen ja koulun ulkopuolella tehtävien projektikurssien muodossa. Itä-Suomen koulun kielipainotteinen lukio tarjoaa ympäristön, jossa harjaannutaan luonnostaan vieraiden kielten käyttämiseen sekä työskentelyyn eri kulttuuritaustaa edustavien ihmisten kanssa. (www.itasuomenkoulu.fi)

Lukiolaisilla on käytävissä valintansa mukaan koko yhteistyölukion kurssivalikoima. Osittain opiskelijat opiskelevat omana ryhmänään, mutta yksilöllisten valintojen myötä he useimmiten sulautuvat yhteistyölukion muihin ryhmiin. (Itä-Suomen koulun lukion esite, 2006)

4.2 Oppilashuoltotyö Itä-Suomen koulun lukion opetussuunnitelmassa

Opiskelijahuolto on opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuolto on opiskeluympäristön hyvinvoinnin edistämistä sekä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Opiskelijoiden osallisuutta oman työyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi tulee tukea. Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu osaltaan kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. (Itä-Suomen koulun lukion opintosuunnitelma 11.7.2006)

Opiskelijahuoltoa voidaan koordinoita ja kehittää moniammatillisessa opiskelijahuoltoryhmässä, jonka toiminnasta kokonaisuudessaan vastaa lukion rehtori. Opiskelijahuoltoa toteutetaan pääsääntöisesti yhteistyölukion opetussuunnitelman mukaisesti koskien seuraavia asiakohtia:

- kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön periaatteet, yhteistyö huoltajien kanssa ottaen huomioon oppilaitoksessa olevat alaikäiset ja täysi-ikäiset opiskelijat
- opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus opiskeluun sekä kehitykseen tai elämäntilanteeseen liittyvissä fyysisissä, psyykkisissä ja sosiaalisissa vaikeuksissa

- eri hallintokuntien yhteistyö ja paikalliset tukiverkostot opiskelijan tarvitsemien palvelujen turvaamiseksi ja opiskelijan ohjaamiseksi tarvittaviin palveluihin
- oppilaitoksen suunnitelma, jossa määritellään toiminta opiskeluyhteisön terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä menettelytavat ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa kuten kiusaaminen, väkivalta, mielenterveyskysymykset, tupakointi ja päihteiden käyttö, erilaiset onnettomuudet ja kuolemantapaukset. (Itä-Suomen koulun lukion opetussuunnitelma 11.7.2006)

Tämän kehittämishankkeen ansiosta on saatu aikaan toimiva oppilashuoltotyöryhmä Itä-Suomen koulun lukion Lappeenrannan yksikköön. Opettajat tapaavat huoltajia aina tarvittaessa. Kuitenkin niin, että kerran vuodessa järjestettävässä vanhempainillassa huoltajilla on mahdollisuus tavata koulun opettajia ja keskustella heidän kanssaan oppijan opiskeluun liittyvistä asioista. Tarvittaessa koulusta ollaan myös yhteydessä nuoren huoltajiin.

Moniammatilliseen oppilashuoltotyöryhmään kuuluu, koululääkäri, psykologi, terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, ryhmäohjaaja, rehtori ja opinto-ohjaaja. Tällä asiantuntijatiimillä pyritään takaamaan nuorelle tarvittava tuki häntä koskettaviin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin. Tämän lisäksi voimme käyttää mm. alueella olevia erityispalveluita mm AA-klinikka.

Tällä hetkellä Itä-Suomen kouluun on tekeillä kriisisuunnitelma, mihin tullaan liittämään erilliset osiot siitä, miten toimitaan erilaisissa kriisitilanteissa. Lukion osalta osittaisesti noudatetaan yhteistyölukion kriisisuunnitelmaa (mm. pelastussuunnitelma).

5 KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Kehittämishankkeen tavoitteena on luoda toimiva ja moniammatillinen opiskelijahuoltoryhmä Itä-Suomen koulun lukion Lappeenrannan yksikköön¹. Lukio on toiminut syyslukukaudesta 2002 lähtien, eikä lukion toimintakulttuuriin ole kuulunut moniammatillista opiskelijahuoltoryhmää. Aikaisempina vuosina ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja ja rehtori kokoontuivat jakson lopussa ja kävivät yhdessä läpi kurssien keskeytyksiä ja opiskelijoiden poissaoloja. Näissä tapaamisissa sovittiin sitten kuinka toimitaan ja keneen ollaan tarvittaessa yhteydessä. Lukukauden alussa ja tarvittaessa lukukauden aikana opinto-ohjaaja kävi keskusteluja opiskelijoista terveydenhoitajan kanssa.

Tämän hankkeen avulla aloitetaan moniammatillinen opiskelijahuoltoryhmän toiminta, johon kuuluvat rehtori, terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, sosiaaliohjaaja, ryhmänohjaajat sekä opinto-ohjaaja. Apuna tämän hankkeen luomisessa käytetään edellä esitettyä systemisen työskentelyn periaatteita ja avainkohtia.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on perustaa toimiva oppilashuoltotyöryhmä. Tämän kehittämistyön tueksi selvitetään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä ovat opiskelijahuoltoryhmän tärkeimmät tavoitteet?
2. Mitkä ovat suurimmat ongelmat opiskelijahuoltotyössä lukiossa?
3. Miten lukion opiskelijahuoltotyöryhmän toimintaa voitaisiin kehittää?

Keväällä 2006 opinto-ohjaaja on keskustellut hankkeen toteuttamisesta lukion rehtorin sekä Lappeenrannan yksikön rehtorin kanssa. Tällöin hän on saanut siunauksensa hankkeen toteuttamiselle Lappeenrannan yksikössä. Huhtikuussa 2006 opinto-ohjaaja on keskustellut asiasta lukion terveydenhoitajan kanssa. Tämän jälkeen terveydenhoitaja on ollut yhteydessä Lappeenrannan kaupungin opiskelijoiden terveyshuollossa työskentelevään lääkäriin. Opinto-ohjaaja on tavannut yhteistyölukion lääkärin terveydenhoitajan kanssa. Tässä tapaamisessa on alustavasti keskusteltu opiskelijahuoltotyöryhmän käynnistämisestä ja sen uuden toimintakulttuurin luomisesta. Tällöin sovittiin, että syksyllä heti koulun alkaessa otetaan yhteinen palaveri, jossa sovitaan tarkemmin oppilashuoltotyöryhmän käynnistämisestä.

Syyskuun neljäntenä päivänä pidimme ensimmäisen lukion oppilashuoltoryhmän kokouksen. Tähän osallistuivat rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja ja koululääkäri. Tässä kokouksessa sovittiin alustava syksyn aikataulu tapaamisille. Varsinainen lukion kokous pidettiin 3.10.2006. Tällöin esiteltiin kehittämishanke opettajille ja keskusteltiin yhdessä opiskelijahuoltoryhmän tavoitteista. Samalla opettajille annettiin Tiluksen mukaan tehty kartoituskaavio (liite 1). Samalla sovittiin, että ryhmänohjaajat ottavat kokeeksi käyttöön kartoituskaavion täyttämisen aina jakson jälkeen. Kokouksessa keskusteltiin myös kyselylomakkeen teemoista. Tämä keskustelu myös nauhoitettiin tulevaa tarkempaa tarkastelua ja arviointia varten. Tämän jälkeen opettajat täyttivät itse vielä kyselylomakkeen ja antoivat sen opinto-ohjaajalle. Tässä kokouksessa rehtorin esityksestä opinto-ohjaaja nimettiin lukion opiskelijahuoltoryhmän vastuuhenkilöksi.

¹ Opetussuunnitelman mukaan opiskelijahuolto toteutetaan pääsääntöisesti yhteistyölukion opetussuunnitelman mukaisesti. Koska yhteistyölukioiden toimintakäytänteet ovat hyvin erilaiset ja itse työskentelen Lappeenrannassa, on mielekästä toteuttaa tämä kehittämishanka Lappeenrannan yksikköön.

Kun käytännön järjestelyt oli sovittu, niin oppilashuoltotyöryhmälle järjestettiin yhteinen tutustumistilaisuus 29.11.2006. Tällöin Itä-Suomen koulun ulkopuolinen henkilökunta (lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi ja sosiaalihoaja) kertoivat itse omasta työstään ja toiminnastaan ja siitä, milloin ja millaisten asioiden tiimoilta heihin voi olla yhteydessä. HE myös antoivat omat yhteystietonsa opettajille ja rehtorille. Samalla myös koulun henkilökunta (lukion opettajat, ryhmäohjaajat, rehtori ja opinto-ohjaaja) esittäytyivät muulle opiskelijahuoltoryhmälle. Tavoitteena oli tutustua toisiimme ja luoda joustavat verkostot, mutta myös suunnitella yhdessä ryhmän toimintaa.

6 TULOSTEN TARKASTELU

Itä-Suomen koulun lukion henkilökunnan kokoukseen osallistui viisi lukiomme opettajaa, opinto-ohjaaja, yksikön rehtori sekä lukion rehtori (n = 8) lokakuussa 2006. Kokous pidettiin peruskoulumme neuvotteluhuoneessa ja ilmapiiriä voisin kuvailla avoimeksi. Kokouksen tarkoituksena oli nostaa esille kehittämishankkeen pääongelmat teemoittain ja keskustella niistä. Tarkoituksena oli, että opettajat omilla ideoillaan saisivat ”ruokittuaan”² toisiaan ja siten saataisiin mahdollisimman paljon hyviä ideoita.

Tämän kehittämishankkeen lähtökohtana on kehittää toimiva opiskelijahuoltoryhmä Itä-Suomen koulun lukioon. Opiskelijahuoltoryhmän tärkeimpänä tavoitteena on tukea opiskelijoita, niin että heillä olisi hyvät mahdollisuudet keskittyä täysipainoiseen opiskeluun. Tärkeänä pidetään varhaista puuttumista ja ennaltaehkäisevää työtä nuorten ongelmien suhteen. Sosiaalipedagogisen ajattelun on valittu osaksi tätä kehittämishanketta, koska sen lähtökohtana ovat yhteiskunnan menettelytavat syrjäytyvien ihmisten kanssa. Sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan kuuluu sosiaalisten ongelmien synnyn, ilmenemismuotojen ja vaikutusten tunnistaminen ja pedagogisten strategioiden hahmottaminen ongelmien ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi yksilöiden elämässä sekä yhteiskuntaelämän eri tasoilla. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14-15.)

Kokouksen jälkeen jokaiselle kokoukseen osallistujalle annettiin kyselykaavake täytettäväksi.

6.1 Opiskelijahuoltoryhmän tärkeimmät tavoitteet

Opiskelijahuoltoryhmän tavoitteita kuvataan tässä kehittämishankkeen tarkasteluosassa lukion opettajien, lukion rehtorin sekä Lappeenrannan yksikön rehtorin näkökulmasta. Kehittämishankkeen tärkeimpänä tavoitteena on luoda järjestelmä, jolla pystytään varhaisessa vaiheessa puuttumaan ongelmiin, jotka häiritsevät nuoren opiskelua ja oppimista. Lähtökohtana siis on, että jokaisen nuoren olisi hyvä käydä koulua ja, että nuorella olisi sitä kautta mahdollisuus tasapainoiseen opiskeluun. Vastauksissa nousi esille huoli nuorten hyvinvoinnista, mistä hyvänä esimerkkinä on seuraava lainaus keskustelusta:

”Puututaan sen opiskelijan kohdalla esiin tuleviin ongelmiin tarvittaessa ja hoidetaan ne asiat siitä eteenpäin. Käytännössähän puututaan, jos on näitä lintsamisia tai jos ei tuu näitä suorituksia tai tulee päihtyneenä kouluun tai huumausaineiden vaikutuksen alaisena.”

Opiskelijahuoltoryhmä on ensisijaisesti opiskelijan tukena, mutta myös opettajan ja opinto-ohjaajan tukena esiin nousevissa ongelmatilanteissa. Tällöin voidaan moniammatillisessa tiimissä yhdessä viedä asioita eteenpäin. Näin asiat eivät henkilöidy keneenkään, vaan asiat otetaan asioina. Samalla jokainen asiantuntija hoitaa oman tehtävänsä, niin että nuorelle saadaan mahdollisimman laaja-alainen tukiverkosto.

”Toisaalta se on myös tukena olemista.”

² Vrt. Vygotskyn lähikehityksen vyöhyke. Engeström 1996.

”Se on opettajan tukena”

”Mukava kun saa ulkopuolista tukea sille asialle. Ikään kun on tarpeeksi paljon muita, että ei ole yksinensä sen asian kanssa.”

Mie niinkun näkisin tärkeimpänä tavoitteena, että voisi tukea siinä säännöllisessä opiskelussa ja pysyvyydessä. Et nykysistä ykkösistä, en laittanut muista huolenaihetta, kun X opiskelijasta, että jaksako se olla siellä? Että miten tällasta vois niinku etukäteen, kun tietää ni auttaa?”

Tulevaisuuden tavoitteena on myös pyrkiä toimimaan niin, että pystytään suunnittelemaan myös ennaltaehkäisevä toimintaa. Tämän lisäksi on myös järjestettävä riittävä jälkiseuranta nuorelle, joka on kohdannut vaikeuksia opiskelussa tai elämässään opiskeluaikana.

”Ei kokoonnuttaisi vaan tavan vuoksi, mutta niin, että meillä pitäisi pystyä olemaan jotain ennaltaehkäisevää toimintaakin. Että ei mennä auttamaan siinä vaiheessa, kun laiva on jo uppoamassa vaan jo ennen haaksirikkoo. Miten myö niinku sitä toimintaa voitaisiin kehittää?”

Ennaltaehkäisevänä toimintana voidaan pitää riittävien tukitoimien ennalta suunnittelua sekä kriisinhallinnan suunnittelua. Tärkeää on myös tukea nuoren koulussa viihtymistä, pyrkiä luomaan nuorelle onnistumisen kokemuksia sekä motivoimaan nuorta opiskelemaan. Ryhmytyimisellä on suuri vaikutus koulussa viihtymiseen. Monet opiskelijostoistamme tuntevat toisensa jo viidenneltä luokalta, joten heidän puolelta tämä ei yleensä ole ongelma. Ulkopuolelta lukioomme tulevien nuorten voi olla vaikea sulautua jo mahdollisesti hyvinkin tiiviiseen ryhmään. Erityisesti tämä tulee ilmi, jos nuori vielä muuttaa toiselta paikkakunnalta. Ryhmytyymistä on pyritty tukemaan erillisellä ryhmytyymispäivällä sekä koko Itä-Suomen koulun lukion yhteisellä kansainvälisyyskurssilla Vaivion seurakuntakeskuksessa. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat aloittivat lukukauden päivää muita lukiolaisia aikaisemmin. Tällöin käydään läpi lukioon yleisesti liittyviä asioita, mutta jo tässä tilaisuudessa voisi olla enemmän leikkejä ja toiminnallista tekemistä, jotta ryhmän jäsenet tuntisivat kuuluvansa yhteen jo seuraavasta päivästä lähtien. Keväällä 2007 aloitetaan tutor-toiminta kouluttamalla muutama ensimmäisen vuosikurssin opiskelija tutoriksi. Tutoreita hyödynnetään koulun rekrytoinnissa ja he ovat tukena ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille.

”Millä sen motivoituneisuuden sais pidettyä, että se jatkuu?”

Tavoitteena on luoda toimiva organisaatio, mikä pystyy nopeasti puuttumaan esille tuleviin ongelmiin.

”Hyvin kevyettä organisaatiolla sovitaan aika ja katotaan ne oppilaat, että mitä myö tehään ja se ryhmänohjaaja ois kärryllä siitä hommasta. Siitä voijaan saaha hyvin toimiva organisaatio.”

Opiskelijahuoltotyöryhmän tärkeimpänä tavoitteena pidetään nuoren tukena olemista. Lähtökohtana on, että moniammatillisessa tiimissä on asiantuntijuutta monelta sektorilta. Tällöin pystytään turvaamaan nuorelle mahdollisimman asiantunteva ja laaja tukiverkosto. Myöskään koulun opettajien ei tarvitse enää jäädä yksin miettimään, kuinka toimia nuoren parhaaksi. Erittäin tärkeänä pidetään myös sitä, että pystytään nopeasti puuttumaan esille nousseisiin kysymyksiin. Tavoitteena on myös kehittää ennaltaehkäisevää toimintaa, jotta nuoria voitaisiin auttaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmat ovat jo kasautuneita.

6.2 Opiskelijahuollon suurimmat ongelmat lukiossa

Keskustelun pohjalta voi selvästi sanoa, että yleisesti ongelmat ilmenevät lukiossamme luvattomina poissaoloina. Koska tieto ei kulje kunnolla opettajien kesken eikä opettajilta opolle, on tähän asiaan vaikea puuttua. Tänä vuonna ryhmäohjaajat vaihtuivat opinto-ohjaajaa lukuun ottamatta lukiossamme. Ryhmäohjaajien toimenkuva vaatii myös siten kehittämistä lukiossamme. Samoin tiedottaminen yhteistyöluokion suuntaan omalta puoleltamme on jäänyt välillä puolinaiiseksi. Tiedottaminen ja tiedonkulku ovat olleet ja tuntuvat olevan vieläkin suuri ongelma lukiossamme ja se myös hankaloittaa osaltaan varhaista puuttumista opiskelijoiden ongelmiin. On tapauksia, joissa tieto poissaoloista selviää ryhmäohjaajalle ja opinto-ohjaajalle vasta opiskelijan saadessa todistuksensa. Tällöin ei enää voida puhua varhaisesta puuttumisesta.

”Pitää kuitenkin opettajilta tulla se tieto, kun eihän myö voida puuttua, jos tieto lintsauksista tulee vasta jakson lopussa todistuksessa K-merkintänä.”

”Ja vaikee on puuttua, jos ei ole mitään mustaa valkoisella. Ensin opettaja sanoo, että nuori ei ole tunnilla ja sitten nuori väittää jotain ihan muuta. Niin siinä on taas vaikea puuttua siihen tilanteeseen.”

Useimmat Itä-Suomen koulun lukion opettajat opettavat monessa eri koulussa (jotkut opettavat jopa neljässä eri koulurakennuksessa.) Tämän takia on monesti jopa mahdotonta saada sovittua yhteistä aikaa ja voi mennä jopa päiviä, että ei näe opettajia fyysisesti. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että elämä on todella hektistä ja myös siirtymät vievät paljon aikaa opettajan päivän aikana. Samalla tiedonkulku myös hankaloituu. Lukion opettajien yhteisiä kokousaikoja on lähes mahdotonta sopia koulupäivän ajaksi, koska opettajat opettavat milloin missäkin. Helpotuksena tähän on lukion koeviikko, jolloin opettajilla on vain kokeiden valvonnat pidettävänä. Monesti tähän kokoukseen on kuitenkin niin paljon asioita, että opiskelijahuoltoon liittyviä kysymyksiä ehditään vain raapaisemaan.

”Ite kun vielä opettaa peruskoulussa, niin aika vähän jää aikaa keskustella siellä lukiolla niiden opettajien kanssa, että hei et mites menee ja... Ja kun en mie edes tosiassa tiedä, että mitä kursseja niillä oppilaillla on menossa ja kuka niitä opettaa.”

Lukiossamme on myös melko paljon maahanmuuttajia. Osalla opiskelijoista on vielä hyvinkin puutteellinen kielitaito, mikä johtaa heikkoihin tuloksiin erityisesti reaaliaineissa. Monella opiskelijallamme on myös ollut puutteelliset englannin kielen opinnot. Lukiomme opetussuunnitelma tuo tähän helpotusta siten, että opiskelija voi

tietyistä aineista vähentää puolet pakollisten kurssien määrästä. Tällöin hän voi esimerkiksi suorittaa pakollisen pitkän englannin kuuden kurssin sijaan vain kolme kurssia. Lukiossamme voi myös opiskella suomea toisena kielenä 6 pakollista kurssia sekä 6 syventävää kurssia. Ruotsin opiskelun nuori voi myös aloittaa alkeista. Tällöin hän suorittaa viisi kurssia B3-ruotsia, mikä vastaa peruskoulun ruotsin oppimäärää. Etelä-Karjalan kesäyliopisto järjestää matematiikan ja englannin peruskoulun oppimäärän preppauskursseja lukioon meneville. Näille kursseille olen ohjannut nuoria menemään ennen lukion aloittamista, valitettavasti kuitenkin huonolla menestyksellä.

Huonon suomenkielen omaava nuori on kuitenkin erityisen tuen tarpeessa. Monelle nuorelle suositellaan myös lukio-opintojen suorittamista neljässä vuodessa. Ensimmäisen lukuvuoden aikana suosittelem nuorta valitsemaan kieliä (jos hän on niitä aikaisemmin lukenut tai on muuten erityisen hyvä niissä) ja matematiikka, fysiikka sekä kemiaa. Reaaliaineessa esseeseen vastaaminen voi tuntua mahdottomalta tehtävältä, jos suomen kieli on vielä kovin heikko. Tämä näkyy myös huonoissa arvosanoissa, mikä taas voi vaikuttaa itsetuntoon musertavasti. Tällaisissa tapauksissa olen opinto-ohjaajana keskustellut opettajan kanssa, että jos nuori voisi vastata esseevastaukseen ranskalaisilla viivoilla. Yhdessä opettajan kanssa olemme myös pyrkineet rohkaisemaan nuorta kirjoittamaan virheistä välittämättä, niin paljon kun hän asiasta tietää.

Lukioomme muuttaa myös jonkin verran nuoria toiselta paikkakunnalta. Henkilökuntamme pitää olla valmistautunut ohjeistamaan heitä erinäisissä asumiseen ja elämiseen liittyvissä kysymyksissä. Meille pitäisi olla kunnia asia saada nuoret viihtymään lukiossamme ja taata heille mahdollisimman hyvä ohjaus opintoihin.

Tammikuussa 2007 on aloitettu erityinen tukiryhmä maahanmuuttajanuorille, joilla on vielä heikot suomen kielen taidot. Ryhmän tarkoituksena on saada vertaistukea ja käsitellä nuoria askarruttavia kysymyksiä. Ryhmässä tutustutaan myös toisiimme ja tavoitteena on, että tulevaisuudessa ryhmän jäsenet voisivat muodostaa keskenään mm. lukupiirejä, joissa voisivat opettaa asioita toinen toisilleen ja siten tukea omaa ja toistensa oppimista. Luokattomassa lukiossa tämä voi kuitenkin olla vaikeaa, koska opiskelijat voivat itsenäisesti valita millä kurssilla opiskelevat milloinkin.

”Jos nuori on lukenut kokeeseen viisi päivää ja saa siitä huolimatta arvosanakseen viitosen, niin on se aika musertavaa.”

6.3 Lukion opiskelijahuoltotyöryhmän toiminnan kehittäminen

Keskustelussa luotiin alustava toimintamalli lukio opiskelijahuoltotyöryhmän toiminnalle (liite3). Vastuuhenkilöksi opiskelijahuoltotyöryhmään nimettiin opinto-ohjaaja. Keskustelussa sovittiin, että tarkoituksena on luoda systemaattinen toimintamalli, mikä pystyy toimimaan nopeasti, jos siihen on tarvetta.

Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu kahdessa eri kokoonpanossa. Ryhmään A kuuluvat: lukion ryhmänohjaajat, opettajat, opinto-ohjaaja ja rehtori. Ryhmään B kuuluvat: opiskelija, tarvittaessa hänen vanhempansa, opiskelijan ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, terveyden hoitaja, koululääkäri, rehtori sekä tarvittaessa psykologi ja / tai sosiaalityöntekijä.

Ryhmä A tapaa kerran jaksossa koeviikon aikana. Tällöin pidetään lukion kokous, jossa käsitellään opiskelijahuoltoon liittyviä kysymyksiä sekä lukion yleisiä asioita. Ryhmä B tapaa tarvittaessa, mutta kuitenkin niin, että alustava aika tapaamiselle on jokaiseen jaksoon etukäteen. Jos akuuttia tarvetta kuitenkin ilmenee, niin sitten voidaan

pitää kokous, johon kutsutaan koolle henkilöt, joilla katsotaan olevan paras asiantuntemus käsiteltävän asian / ongelman suhteen.

”Miusta on hyvä, että silloin kun on kaikki opettajat paikalla niin käydään kaikki oppilaat läpi tälleennäin. Että myö nähään se kokonaisuus. Ja sitten tällä välillä rehtori ja opo voisi palaveerata näissä oppilasasioissa, niiku myö ollaan aloitettu. Ja ihan niiku systemaattisesti. Koska opo tietää, että mitä siellä on ja tarvittessa opo konsultoi ryhmäohjaajia. Ja katotaan, että jos siellä on niitä tarpeita, mihin tarvitaan lääketieteellistä ja psykologista apu, niin niitä vietäs sitten eteenpäin tälle ryhmälle.”

”Tää on pitkä periodi tää kaheksan viikkoa, joten siinä vois pitää siinä puolessa välissä pienen palaverin, että onko jotain mihin pitäisi puuttua. Että pidettäisiin joku semmonen välipalaveri tässä välillä. Siinä palaverissa ei tarvita välttämättä sitä ulkopuolista apua.”

”Alustavasti on sovittu, että opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu kerran jaksossa, jos on tarvis. Pitkälti mie näkisin tässä asiassa, että mejjän lukiossa opinto-ohjaaja on se joka johtaa tätä.”

Opinto-ohjaaja informoi yhteistyölukion kokouksessa opettajia uudesta toimintamallista. Toivotaan, että opettajat ottavat välittömästi yhteyttä opinto-ohjaajaan ja ryhmäohjaajaan sähköpostitse tai kirjoittamalla asiansa ryhmäkohtaisiin vihkoihin. Yhteistyölukion opettajanhuoneen ilmoitustaululle varataan pieni tila, mihin sijoitetaan opinto-ohjaajan ja ryhmäohjaajien yhteystiedot sekä ryhmäkohtaiset vihot. Samalle ilmoitustaululle myös Itä-Suomen koulun lukion opettajat voivat laittaa viestiä yhteistyölukion opettajille.

”Pitäskö sinne lukilla nyt ihan konkreettisesti saada ylös, että nämä ovat nyt näiden ja näiden ryhminen ryhmäohjaajat ja sitten vaikka sähköpostiosoitteet... ne näkee mua ehkä silloin tällöin, mutta se asia voi sitten mennä jo niin ohi, että ei ne enää muista sitä tai osa opettajista on ainakin siellä uudella puolella.”

”Opon pitää niiku viedä vielä enemmän sinne Lyseolle sitä tietoa, että olkaa heti yhteydessä opoon, jos ilmenee jotain lintsauksia tai muuta.”

”Tietääkö ne opettajat niistä vihkoista? Ja sitkun ne on siinä eteisessä, ni pitäiskö siellä Lyseolla olla mejjän oma ilmoitustaulu siellä opettajanhuoneessa, jossa olisi ne vihot ja ro:n yhteystiedot?”

Ryhmäohjaajille järjestetään pieni perehdytys wilman toimintaan. Tällöin myös ryhmäohjaaja voi seurata, että millä kursseilla hänen ryhmäläiset opiskelevat ja kuka heitä opettaa. Näin myös ryhmäohjaajan on helpompi lähestyä yhteistyölukion opettajia.

” Ja ryhmäohjaajan on niinku aikaa vaikee, muuten kun sitten siellä ryhmäohjaustuokiossa kysyä, että mitä kuuluu ja miten on menny?”

Näistä siteerauksista tulee selvästi esille, että tiedonkulku on yksi ongelmakohta yleisestikin lukiossamme. Tieto kulkee suhteellisen hyvin oman koulumme sisällä sähköisessä muodossa. Tässä apuvälineenä on oppimisalusta venla, henkilökohtaiset sähköpostit sekä sisäinen verkkoalusta isknet. Ongelmana on siis ollut kahden koulun välinen tiedonkulku. Tätä on kehitetty vuosien aikana ja syksyn aikana on tehty yllä mainittuja parannuksia. Tulevaisuutta ajatellen tärkeää olisi myös tutustuttaa henkilökuntaa toisiinsa myös vapaamuotoisimmissa tilaisuuksissa. Näin saataisiin yhteydenpitomme toisiin opettajiin joustavaksi.

6.4 Opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpidesuunnitelma

Itä-Suomen koulun lukion oppilashuoltoryhmän toimenpidesuunnitelma on laadittu Kääriäisen, Laaksosen ja Wiegandin (1990) mukaan. Systeemisen lähestymistavan tarkoituksena on tehdä kokonaiskuva selkeämmäksi ja auttaa meitä siten näkemään kokonaisuus. Samalla voimme yrittää hahmottaa, kuinka voimme muuttaa toimintamalliamme tehokkaammaksi. Kun hahmotamme kokonaisuuden, emme enää kiinnitä pelkästään huomiota opiskelijan yksittäiseen ongelmaan (mm. luvattomat poissaolot). Sen sijaan pyrimme hahmottamaan koko sosiaalisen systeemiin, jossa opiskelija kulloinkin on. Systeemisen mallin avulla voimme jäsentää ohjaustyötä ja selvittää itsellemme, millaisessa osajärjestelmässä ohjauksen toimijat ovat koulussa. (J. Lerkanen, henkilökohtainen tiedonanto 31.11.2006)

Toimenpidesuunnitelma ja toimintamalli (liite 3) toimivat koulumme oppilashuoltotyöryhmän toiminnan runkona sekä tulevaisuudessa myös kehittämisen pohjana. Tämän avulla on pyritty luomaan selkeä ja nopeasti reagoiva oppilashuoltotyöryhmä, jonka on helppo toimia avoimessa ja asiantuntevassa tiimissä nuoren parhaaksi. Toimenpidesuunnitelmaan on kirjattu kursivilla näkyväksi se, miten Itä-Suomen koulun lukiossa toimitaan nuoren parhaaksi.

TAULUKKO 1 Opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpidesuunnitelma

1. Ongelman uudelleenmäärittely

- avunpyytäjän näkökulmasta (opiskelija, opo, ro, aineenopettaja, opiskelijakollegat).
- arvioidaan kokonaisuus
- mitkä asiat vaikuttavat ongelmaan?
- tärkeää positiivinen asenne oirekäyttäytymiseen -> *esim. luvattomat poissaolot on syytä jostain. Kun syy voidaan selvittää / ratkaista, voi nuori palata normaaliin arkirytmiin.*

2. Konteksti

- Konteksti tarkoittaa oppilashuollon työntekijän ja koulun yhteisön määrittelyä. *Kaikilla on yhteinen päämäärä -> nuoren hyvinvointi ja hyvä elämä.*

3. Rooli ja työnjako

- Selkeä työnjako. -> *Jokainen opiskelijahuoltoryhmän jäsen toimii oman asiantuntemuksensa alueella.*

4. Tavoitteet

Ongelmanratkaisun tavoitteet on asetettava mielekkäästi koko koulun toimivuuden kannalta. Tavoitteita asetetaan vaiheittain ja tilannetta arvioidaan uudelleen jokaisen osaratkaisun jälkeen. -> *Tehdään riittävä jälkiseuranta.*

5. Vaikuttaminen keinojen valintaan

- *Pienellä ryhmällä toimitaan nopeasti.*
- *Käytetään asiantuntijoita aina tarvittaessa.*
- *Vaikka kaikki eivät toimi ydinryhmässä, on heillä tärkeä rooli kokonaistilanteen tunnistamisen kannalta ja uudelleen tarkastelussa auttaen toimintaryhmää näkemään olennaisia asioita.*
- *Oleellista uusien ratkaisujen löytäminen.*

6. Palaute ja arviointi

- arvioidaan tavoitteiden saavuttamista ja mahdollista epäonnistumista.

Systeemisessä mallissa painottuu vuorovaikutus yksilön sijaan. Tällöin voidaan siis kiinnittää huomiota esille nousseeseen kysymykseen, sen sijaan, että pohdittaisiin yksilöstä johtuvia ongelmia. Vastaavasti myös neutraaluis tukee systeemisen mallin käyttöä oppilashuoltotyöryhmän kehittämisessä. On erittäin tärkeää, että nuori voidaan ongelmatilanteessa kohdata tasavertaisena yksilönä. Lähtökohtana on siis nuoren tukeminen ja auttamien ongelmatilanteissa.

Itä-Suomen koulun oppilashuoltotyöryhmän jäsenet ovat sitoutuneita omaan työhönsä. Heidän lähtökohtanaan on nuoren auttaminen ja tukeminen. Moniammatillisessa työryhmässä pyritään löytämään erilaisia ratkaisuja nuoren ongelmatilanteisiin.

7 POHDINTA JA TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISTARPEET

Kehittämishankkeen tekeminen on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi. Alan kirjallisuuteen perehtyminen ja lainsäädäntö sekä valtakunnallinen ja koulukohtainen opetussuunnitelma ovat antaneet suuntaviivoja tämän kehittämishankkeen toteuttamiselle. Hienoa on ollut tutustua uusiin ihmisiin ja oppia heidän toimintamalleistaan ja erilaisista työskentelytavoista. Oppilashuoltotyöryhmän kehittäminen on opettanut itselleni paljon myös suhtautumisesta nuoreen. Ei auta, että valitetaan mm. luvattomista poissaoloista, vaan sen sijaan on puututtava siihen asiaan, mistä syystä näitä kyseisiä poissaoloja tulee.

Oppilashuoltotyöryhmä on tukemassa nuorta erityisesti fyysisissä, psyykkisissä ja sosiaalisissa ongelmakohdissa. Työryhmässä työskentelevät jäsenet ovat oman alansa asiantuntijoita ja voivat auttaa nuorta yhteistyössä ja siten voidaan pyrkiä hahmottamaan kokonaisuuksia nuoren arjesta ja elämästä. Tärkeää on pyrkiä kantamaan yhdessä kokonaisvaltainen vastuu nuoresta, erityisesti koulussa, jossa on suhteellisesti paljon maahanmuuttajia. Yksi osa-alue omaa toimintaamme pitää myös olla erikoistuminen maahanmuuttajien ohjaukseen ja tukea maahanmuuttajanuoria heidän kotoutumisessaan Suomeen ja suomalaiseen koulutusjärjestelmään.

Opiskelijahuoltotyöryhmä ei kuinkaan yksistään voi auttaa nuoria. Itse näen sen tärkeänä apuvälineenä ongelmatilanteissa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Siksi on ensisijaisen tärkeää, että on luotu toimiva toimintamalli ja valmiit verkostot. Mutta paljon muutakin on tehtävä. Koulun päätarkoituksena on tietysti opettaa. Tämän lisäksi pitäisi turvata nuorelle turvallinen ja positiivinen ympäristö missä opiskella. Lukuvuoden 2006-2007 on lukiossa kiinnitetty myös huomiota erityisesti ryhmäytymiseen ja nivelvaiheeseen. Tutorkoulutuksen myötä saadaan myös tutortoiminta parantamaan nivelvaihetta. Tämän lisäksi tammikuussa 2007 on aloitettu tukiryhmän toiminta. Tulevaisuudessa tämän ryhmän toiminta voitaisiin aloittaa jo syksyllä lukuvuoden alussa. Edellisen vuoden tukiryhmäläiset voisivat myös toimia tässä mukana ns. kummihenkilöinä lisäämässä positiivista vertaistukea. Tärkeää on kehittää positiivista ja avointa ilmapiiriä, niin että jokaisen nuoren olisi hyvä tulla kouluun ja he voisivat kokea opiskelun ja koulun käynnin merkityksellisenä. Tulevaisuudessa pidän tärkeänä kehittää lisää konkreettisia toiminnan muotoja, joilla voidaan tukea nuoren viihtymistä koulussa sekä pyrkiä turvaamaan nuorelle mahdollisimman hyvät lähtökohdat hyvään elämään.

Sosiaalipedagogiselle tutkimukselle luonteenomaista on joustavuus ja muunneltavuus³. Samalla tässä painottuu arvoihin perustuva visio paremmasta todellisuudesta. (Hämäläinen & Kurki, 1997, 44.) Erityisesti nämä seikat tulevat mielestäni selvästi esille tässä kehittämishankkeessa, joka on edennyt jouhevasti ja mukautunut kaupungin antamiin palveluihin sekä opettajakunnan ja opiskelijoiden tarpeisiin.

Seuraavana kehittämiskohteena on oppilashuoltotyöryhmän toiminnan arviointi ja sen perusteella jatkokehittäminen. Oleellisena osana tässä tulisi myös ottaa mukaan nuoret ja heidän tarpeensa. Tällöin voitaisiin joko kyselyllä tai haastatteluilla selvittää sen hetkisiä nuorten tarpeita. Oleellisena osana tähän liittyy toimintamallien luominen erilaisiin kriisitilanteisiin. Erilaiset riippuvuudet ovat myös lisääntyneet nuorten

³ ks. tarkemmin sivu 6

keskuudessa. Täten verkostojen luominen näihin tahoihin on ensisijaisen tärkeää. Ennaltaehkäisevä päihdetyö olisi myös hyvä mieltä yhdessä yhteistyöluokion kanssa. Näin tälle tärkeälle asialla saadaan enemmän näkyvyyttä ja volyyymia.

Jotta toimintaa saadaan kehitettyä, on siihen myös saatava resursseja. On myös tärkeää käydä yhteistä vuoropuhelua niin opettajien kuin opiskelijoidenkin kanssa. Näin saadaan luoduksi selkeä pelisäännöt sekä kehitettyä toimintaan yhteisesti. Tähän kaikkeen on hyvät mahdollisuudet. Erittäin tärkeänä näen opiskelijoiden mukaan ottamisen tähän toimintaan. Maahanmuuttajat erityisesti tarvitsevat positiivista vertaistukea ja kannustusta.

LÄHTEET

- Hietavuo, T. & Olkinuora, A. 1989. Oppilashuollon osa-alueet. Teoksessa: Minne koulu on menossa? Suomen mielenterveysseuran julkaisu. Pirkko Lahti & Mirja Keinonen (toim.) Helsinki: Painokaari Oy.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Juva: WSOY.
- Hämäläinen, J. 2005. Sosiaalipedagoginen näkökulma nuorten opetuksen kehittämisen mahdollisuutena. Teoksessa: Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Opetushallitus. Pirjo Koivula (toim.) Vammala. 2005. (51-60).
- Itä-Suomen koulun lukion esite, 2006.
- Itä-Suomen koulun lukio opetussuunnitelma 11.7.2006.
- Jauhiainen, A. 1993. Koulu, oppilaiden huolto ja hyvinvointivaltio. Suomen oppivelvollisuuskoulun oppilashuollon ja sen asiantuntijajärjestelmien muotoutuminen 1800-luvun lopulta 1990- luvulle. Turun yliopiston julkaisu, sarja C osa – TOM. 98, Turku: Painosalama Oy.
- Kasurinen H. 2003. Uudet opetussuunnitelmat perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa – vaikutus ohjaukseen ja opinto-ohjaajan työhön. Helsinki. Opetushallitus.
- Kuula, R. 2000. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori koulun paineessa. Koulu ja nuorten syrjäytyminen. Kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 61. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kääriäinen, H., Laaksonen, P. & Wiegand, E. 1990. Tutkiva ja muuttuva koulu: koulu työorganisaationa, koulu oppilaan kehitys- ja oppimisympäristönä. Juva: WSOY.
- Kääriäinen, H. & Wiegand, E. 1997. Tutkiva ja muuttuva koulu. Porvoo: WSOY.
- Meriläinen, L. 1996. Oppilaiden ja opiskelijoiden tukipalvelut. Teoksessa: Syrjäytymisriskien ehkäisy, syrjäytyneiden koulutuspalvelut ja ohjaustoiminta. Anna-Ester Liimatainen-Lamberg (toim.) Opetushallitus 7 / 96. Helsinki: Yliopistopaino Oy, s.43-60.
- Laaksonen, P. & Wiegand, E. 1989. Oppilasko ongelma? Oppilashuolto koulun systeemeissä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laaksonen, P. 2003. Systeminen lähestymistapa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Alkuperäinen lähde: Osallistuva oppilashuolto 2000. Etelä-Suomen lääninhallitus. www. finlex.fi. Lukiolaki 629/1998.
- Mailinen, T. & Laaksonen, P. 1997. Koulun oppilashuolto. Ratkaisuja systeemeissä, systeemejä ratkaisuisissa. Perheterapia 3.
- Meriläinen, L. 1996. Oppilaiden ja opiskelijoiden tukipalvelut. Teoksessa A. –E. Liimatainen –Lamberg (toim.). Syrjäytymisriskien ehkäisty, syrjäytyneiden koulutuspalvelut ja ohjaustoiminta. Opetushallitus. Arviointi 7/1996. Helsinki.
- Oppilashuoltokomitean mietintö. 1974. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Peltonen, H. & Säävälä, T. 2001. kehittyvä oppilashuoltotyö kouluyhteisön ja yksilön tukena. Teoksessa Jahnukainen, M (toim). Lasten erityishuolto ja –opetus Suomessa. Juva.
- Tilus, P. 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. Juva: PS-kustannus.
- Wiegand, E. 1989. Oppilashuolto – mukana muutoksessa? Teoksessa: Minne koulu on menossa? Suomen mielenterveysseuran julkaisu. Pirkko Lahti & Mirja Keinonen (toim.) Helsinki: Painokaari Oy.

www.itasuomenkoulu.fi

Henkilökohtainen tiedonanto: Jukka Lerkanen, Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettaja.

Opiskelen Jyväskylän yliopistossa opinto-ohjaajan monimuotokoulutuksessa. Opintoihin liittyen on tarkoitukseni kehittää Itä-Suomen koulun lukion Lappeenrannan yksikköön toimiva opiskelijahuoltoryhmä. Tähän kehitystyöhön tarvitsen apuanne arvoisat kollegat. Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa, mitä toiveita ja tarpeita Teillä on toimivalle opiskelijahuoltoryhmälle.

1. Mitkä ovat mielestäsi opiskelijahuoltoryhmän tärkeimmät tavoitteet lukiossa?

---

2. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat ongelmat opiskelijahuoltoryhmän työssä lukiossa?

---

3. Miten haluaisit kehittää opiskelijahuoltoryhmän toimintaa lukiossa?

Kiitos vastauksestasi!

jatka tarvittaessa kääntöpuolelle

